

Kluczowe dane o nauczaniu języków obcych w szkołach w Europie 2012

Publikacja *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012* ("Kluczowe dane o nauczaniu języków obcych w szkołach w Europie 2012") prezentuje dane o nauczaniu języków obcych w ramach systemów szkolnictwa w 32 krajach Europy. Raport przedstawia zarówno dane statystyczne, jak i jakościowe, w tym informacje dotyczące kontekstu i organizacji nauczania języków obcych, odsetka uczniów objętych nauczaniem języków, jak również kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych. Oprócz aktualnych danych raport prezentuje również dane w układzie dynamicznym, które mają za zadanie pomóc w identyfikowaniu trendów obserwowanych w nauczaniu języków obcych w ostatnich latach, a nawet dekadach.

Opracowanie zawiera 61 wskaźników pochodzących z czterech głównych źródeł: Eurydice, Eurostatu, badania SurveyLang (the European Survey on Language Competences, ESLC), oraz międzynarodowych badań przeprowadzonych przez OECD PISA 2009. Dzięki połączeniu danych z różnych źródeł publikacja *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012* dostarcza wszechstronnych informacji, które mogą posłużyć do podnoszenia jakości i wydajności nauczania języków obcych w Europie. Podnoszenie jakości nauczania języków obcych stanowi nie tylko jeden z kluczowych celów strategii Edukacja i Szkolenia 2020 (ET 2020), ale ma także sprzyjać mobilności obywateli Unii Europejskiej, jak podkreślono w ogólnej strategii Unii Europejskiej – Europa 2020 ('Europe 2020').

Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012 to wspólna publikacja Eurydice i Eurostatu, która powstała w ścisłej współpracy z Komisją Europejską. Rok odniesienia oraz zakres geograficzny prezentowanych danych różni się w zależności od ich źródła. Dane zebrane przez sieć Eurydice dotyczą wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej, krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (oprócz Szwajcarii) oraz Chorwacji i Turcji, a rok odniesienia to 2010/11. Wskaźniki opracowane przez Eurydice mają głównie za zadanie przedstawić strategię i zalecenia obowiązujące w poszczególnych krajach europejskich, które odnoszą się do nauczania języków obcych. Z kolei wskaźniki pobrane z badań ESLC 2011 obejmują 15 systemów edukacji. Eurostat prezentuje dane z tych samych krajów co Eurydice, ale rok odniesienia to 2009/10.

Poniżej prezentujemy przegląd najważniejszych wniosków z raportu.

Co to jest Eurydice?

Sieć Eurydice dostarcza informacji i analiz europejskich systemów edukacji i krajowych polityk edukacyjnych. Od roku 2011 składa się z 37 biur krajowych w 33 krajach uczestniczących w programie „Uczenie się przez całe życie” (kraje członkowskie UE, EOG oraz Chorwacja i Turcja) i jest koordynowana oraz zarządzana przez Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA) w Brukseli, która przygotowuje publikacje porównawcze i bazy danych.

Wszystkie publikacje Sieci Eurydice są dostępne bezpłatnie na stronie internetowej <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

E-mail: EACEA-Eurydice@ec.europa.eu

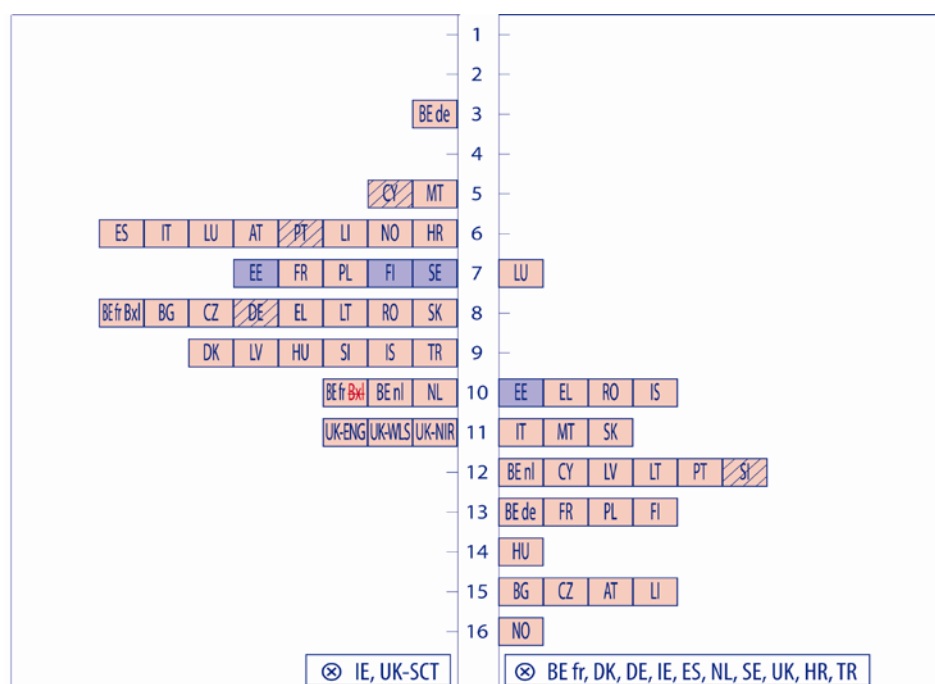
UCZNIOWIE ROZPOCZYNAJĄ NAUKĘ JĘZYKÓW OBCYCH W CORAZ MŁODSZYM WIEKU

W Europie naukę języka obcego uczniowie rozpoczynają przeważnie w wieku od 6 do 9 lat. W Belgii (Wspólnota Niemieckojęzyczna) naukę rozpoczynają uczniowie znacznie młodsi – pierwszy język obcy jest tam nauczany już w przedszkolu od trzeciego roku życia. Wiele krajów wprowadziło ostatnio reformy obniżające wiek rozpoczęcia nauki języka obcego w szkołach.

Od roku szkolnego 2004/05 do 2009/10, odsetek uczniów szkół podstawowych, którzy w ogóle nie uczą się języka obcego obniżył się z 32.5 % do 21.8 %. Warto jednak wspomnieć, że obniżeniu wieku rozpoczęcia nauki języka w szkole nie towarzyszy wyraźny wzrost liczby godzin poświęconych na ten typ zajęć. W rzeczywistości liczba godzin poświęconych na naukę języka obcego jest relatywnie niska w porównaniu do wymiaru nauczania innych przedmiotów.

Wiek rozpoczynania obowiązkowej nauki pierwszego i drugiego języka obcego dla wszystkich uczniów w placówkach przedszkolnych i szkolnych (szkoły podstawowe i średnie ogólnokształcące), 2010/11

Pierwszy obowiązkowy język obcy Wiek rozpoczęcia nauki Drugi obowiązkowy język obcy

Rozwiązanie już obowiązuje
 Rozwiązanie jest wprowadzane
 Wiek rozpoczynania nauki jest zróżnicowany
 ⊗ Nie ma obowiązku nauki języka obcego (języków obcych)

Źródło: Eurydice.

WIĘCEJ UCZNIÓW UCZY SIĘ DWÓCH JĘZYKÓW OBCYCH

W większości krajów europejskich wszyscy uczniowie obowiązkowo uczą się dwóch języków obcych przez przynajmniej jeden rok w ramach kształcenia obowiązkowego. W roku szkolnym 2009/10, przeciętnie 60.8 % uczniów w europejskich szkołach na poziomie gimnazjum uczyło się dwóch (lub więcej) języków obcych. Oznacza to 14-procentowy wzrost w porównaniu do roku 2004/05.

W większości krajów w szkołach średnich drugiego stopnia obserwuje się znaczną różnicę w odsetku uczniów uczących się dwóch lub więcej języków w szkołach ogólnokształcących (59.4 %) i w szkołach przedzawodowych/zawodowych (39.4 %).

ANGIELSKI DOMINUJE W EUROPIE

Angielski jest najbardziej rozpowszechnionym językiem obcym nauczonym w niemal wszystkich krajach poczynając od szkoły podstawowej. Od roku szkolnego 2004/05 nieustannie wzrasta odsetek dzieci i młodzieży uczącej się angielskiego na wszystkich poziomach edukacji. W 2009/10 przeciętnie 73 % uczniów w szkołach podstawowych Unii Europejskiej uczyło się angielskiego.

W szkołach średnich (zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia) odsetek ten przekroczył 90 %, a w szkołach średnich przedzawodowych i zawodowych (drugiego stopnia) wynosił 74.9 %. Jednocześnie angielski jest obowiązkowym językiem obcym w 14 krajach (lub regionach).

**Język obcy wskazany jako obowiązkowy na poziomie krajowym
(na dowolnym etapie kształcenia obowiązkowego), 1992/93, 2002/03, 2006/07, 2010/11**

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU
2010/11		▲●	▲●			●	●		⊗	●			●	●▲			■▲●	
2006/07		▲	▲●			●	●		⊗	●			●	●▲			■▲●	
2002/03		▲	▲●			●	●		⊗	●				●▲	●		■▲●	
1992/93		▲	▲●			●	●		⊗	●				●			■▲●	

	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	HR	TR
2010/11	●	●							fi/sv	●		⊗	● da	●▲	●		
2006/07	●	●							fi/sv	●		⊗	● da	●	●		
2002/03	●	●							fi/sv	●		⊗	● da	●	●		
1992/93	●	●							fi/sv	●			da ●		●		

● angielski ▲ francuski ■ niemiecki ⊗ Nie ma obowiązkowej nauki języka obcego ■ Język obowiązkowy nie jest określony

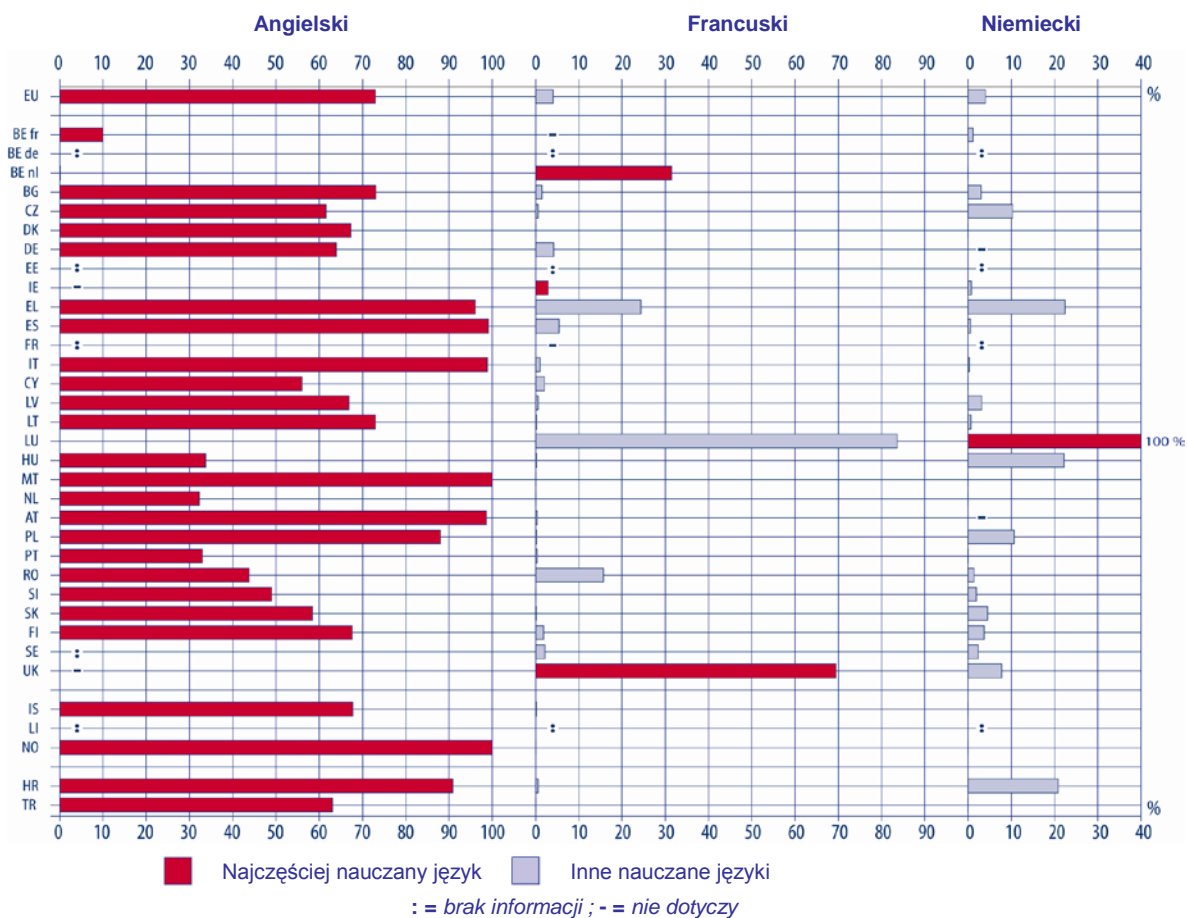
fi = fiński ; sv = szwedzki; da = duński

Źródło: Eurydice.

W większości krajów drugim najpopularniejszym po angielskim językiem jest niemiecki lub francuski. Hiszpańskiemu przypadło miejsce trzecie lub czwarte w wielu krajach, szczególnie w szkołach na poziomie liceum.

Włochy ma pozycję podobną do hiszpańskiego, ale w mniejszej liczbie krajów. Rosyjski to drugi po angielskim najpopularniejszy język na Łotwie i Litwie, gdzie zamieszkują duże społeczności rosyjskojęzyczne, a także w Bułgarii, szczególnie w szkołach na poziomie gimnazjum.

Odsetek uczniów w szkołach podstawowych uczących się angielskiego, francuskiego lub niemieckiego.
Kraje w których dany język jest najczęściej nauczany, 2009/10

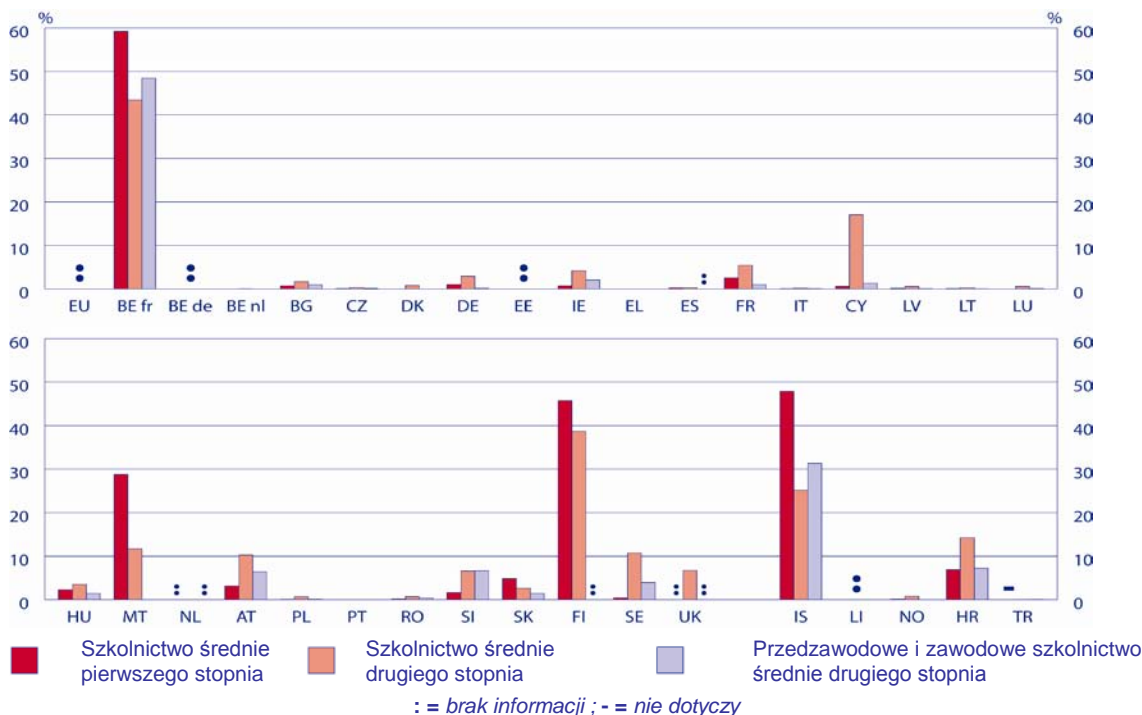
Źródło: Eurostat, UOE.

BARDZO NIELICZNI UCZNIOWIE UCZĄ SIĘ JĘZYKÓW INNYCH NIŻ ANGIELSKI, FRANCUSKI, HISZPAŃSKI, NIEMIECKI LUB ROSYJSKI

W większości krajów w roku szkolnym 2009/10 odsetek uczniów uczących się języków innych niż angielski, francuski, hiszpański, niemiecki i rosyjski wynosił poniżej 5%, w wielu krajach nawet poniżej 1%.

Kraje z najwyższym odsetkiem uczniów uczących się języka innego niż pięć najpopularniejszych języków to kraje, w których taki język jest obowiązkowy. Dotyczy to szwedzkiego lub fińskiego w Finlandii oraz duńskiego w Islandii.

Języki obce inne niż niemiecki, angielski, hiszpański francuski i rosyjski nauczane na poziomie szkolnictwa średniego jako odsetek wszystkich języków nauczanych na tym poziomie, 2009/10

Źródło: Eurostat, UOE.

JAK UCZNIOWIE POSTRZEGAJĄ PRZYDATNOŚĆ DANEGO JĘZYKA I JAKI TO MA WPŁYW NA ICH MOTYWACJĘ DO NAUKI – ANGIELSKI JEST POSTRZEGANY JAKO NAJBARDZIEJ PRZYDATNY JĘZYK OBCY

Postrzeżenie stopnia przydatności danego języka przez uczniów wyraźnie wpływa na poziom ich motywacji do nauki. W 15 krajach (lub regionach) biorących udział w badaniach ESLC, średni odsetek uczniów, którzy postrzegają przydatność nauki angielskiego dla ich przyszłej ścieżki edukacyjnej czy kariery zawodowej jest wyższy niż tych, którzy uważają, że angielski przyda im się w życiu prywatnym. Odsetki te są wyraźnie niższe dla innych języków.

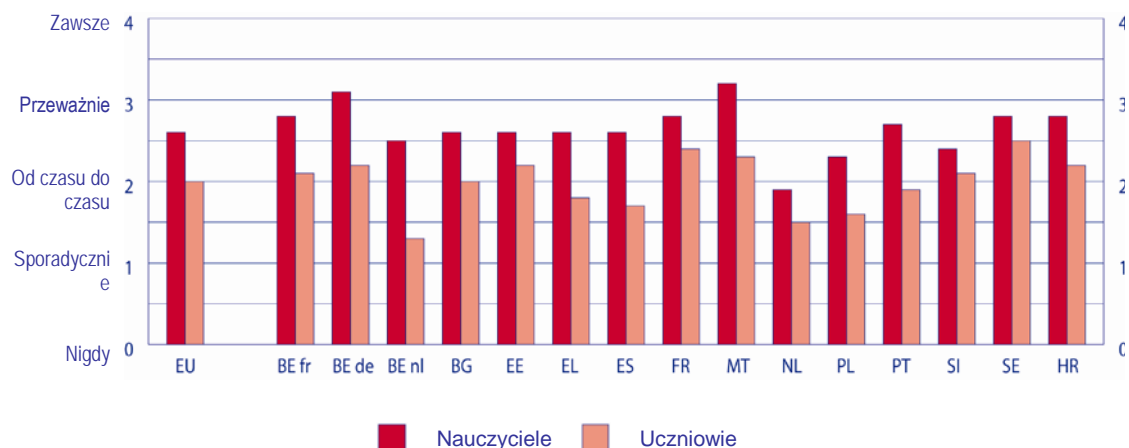
Organizowanie wycieczek czy zajęć w terenie odnoszących się do nauki języka obcego może także stanowić sposób motywowania uczniów do nauki. Średnio jedynie 28.1 % uczniów w 15 krajach (lub regionach) biorących udział w badaniach ESLC twierdzi, że brała udział w takich zajęciach w ostatnich trzech latach. Najwyższe odsetki uczniów biorących udział w zajęciach tego typu odnotowano w Belgii (Wspólnota Francuska) oraz w Holandii (38.5 %), a najniższy w Szwecji (13.2 %).

ZALECENIA METODYCZNE DO NAUCZANIA JĘZYKÓW OBCYCH KŁADĄ NACISK NA WSZYSTKIE UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKACYJNE – JEDNAK ZARÓWNO NAUCZYCIELE, JAK I UCZNIOWIE, NIE UŻYWAJĄ NAUCZANEGO JĘZYKA W KLASIE

W 12 krajach (lub regionach) programy nauczania zalecają nauczycielom przykładanie większej wagi do umiejętności słuchania i mówienia w trakcie początkowych lekcji języka dla młodszych uczniów. Jednak na zakończenie edukacji obowiązkowej w niemal wszystkich programach nauczania języków obcych przywiązuje się jednakową wagę do czterech umiejętności komunikacyjnych (słuchanie, mówienie, czytanie i pisanie).

Mimo wyraźnych dowodów, że im więcej czasu poświęca się na kontakt uczniów z naukowym językiem, tym większa ich biegłość językowa, w niemal wszystkich krajach (lub regionach) biorących udział w badaniach ESLC, według opinii uczniów, nauczyciele nie mówią w nauczonym języku w klasie, chociaż używają go od czasu do czasu, a w niektórych krajach nawet dość często.

Częstotliwość używania języka obcego w klasie przez nauczycieli i uczniów, 2010/11

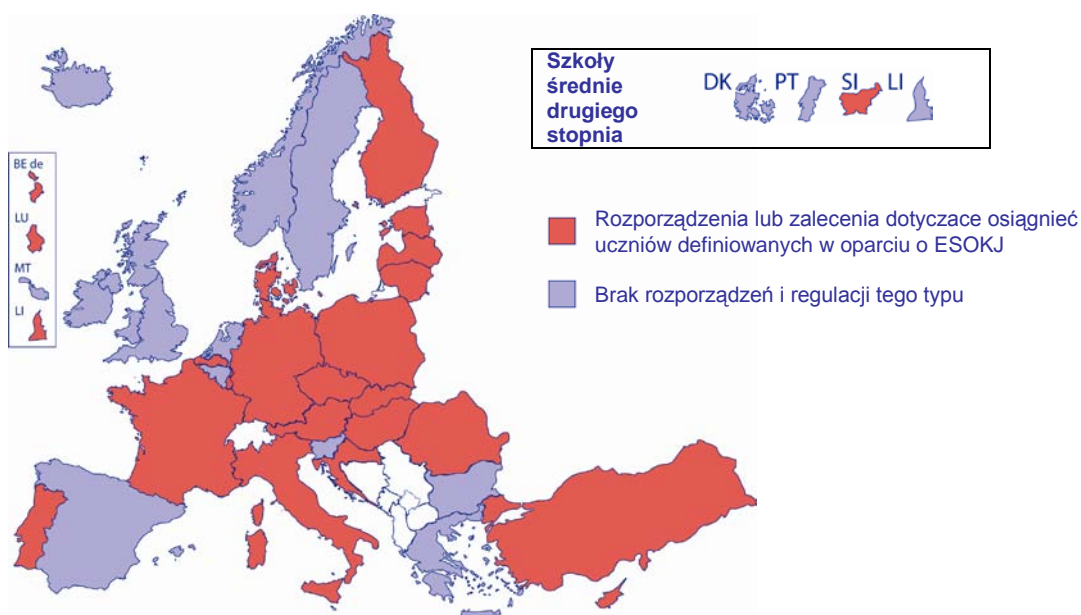
Źródło: ESLC 2011.

EUROPEJSKI SYSTEM OPISU KSZTAŁCENIA JĘZYKOWEGO (ESOKJ, ANG. CEFR) STAJE SIĘ GŁÓWNYM NARZĘDZIEM DEFINIOWANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

W większości krajów europejskich oficjalne zalecenia dotyczące nauczania języków obcych określają minimalny poziom osiągnięć ucznia dla pierwszego i drugiego języka obcego. Poziom osiągnięć odnosi się do sześciu poziomów biegłości językowej zdefiniowanych w Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego opublikowanego przez Radę Europy w roku 2001.

ESOKJ (CEFR) definiuje sześć poziomów biegłości językowej (A1, A2, B1, B2, C1, C2), gdzie A odnosi się do poziomu podstawowego, B do samodzielnego, a C do biegłego. W większości krajów na zakończenie obowiązkowej edukacji ogólnokształcącej oficjalne zalecenia określają minimalne wymagania na poziomie pomiędzy A2 i B1 dla pierwszego języka obcego oraz pomiędzy A1 i B1 dla drugiego.

Zalecenia dotyczące definiowania minimalnych osiągnięć uczniów przy zastosowaniu ESOKJ na zakończenie etapu kształcenia obowiązkowego lub szkoły średniej pierwszego stopnia (poziom gimnazjum) oraz ogólnokształcącej szkoły średniej drugiego stopnia (poziom liceum), 2010/11

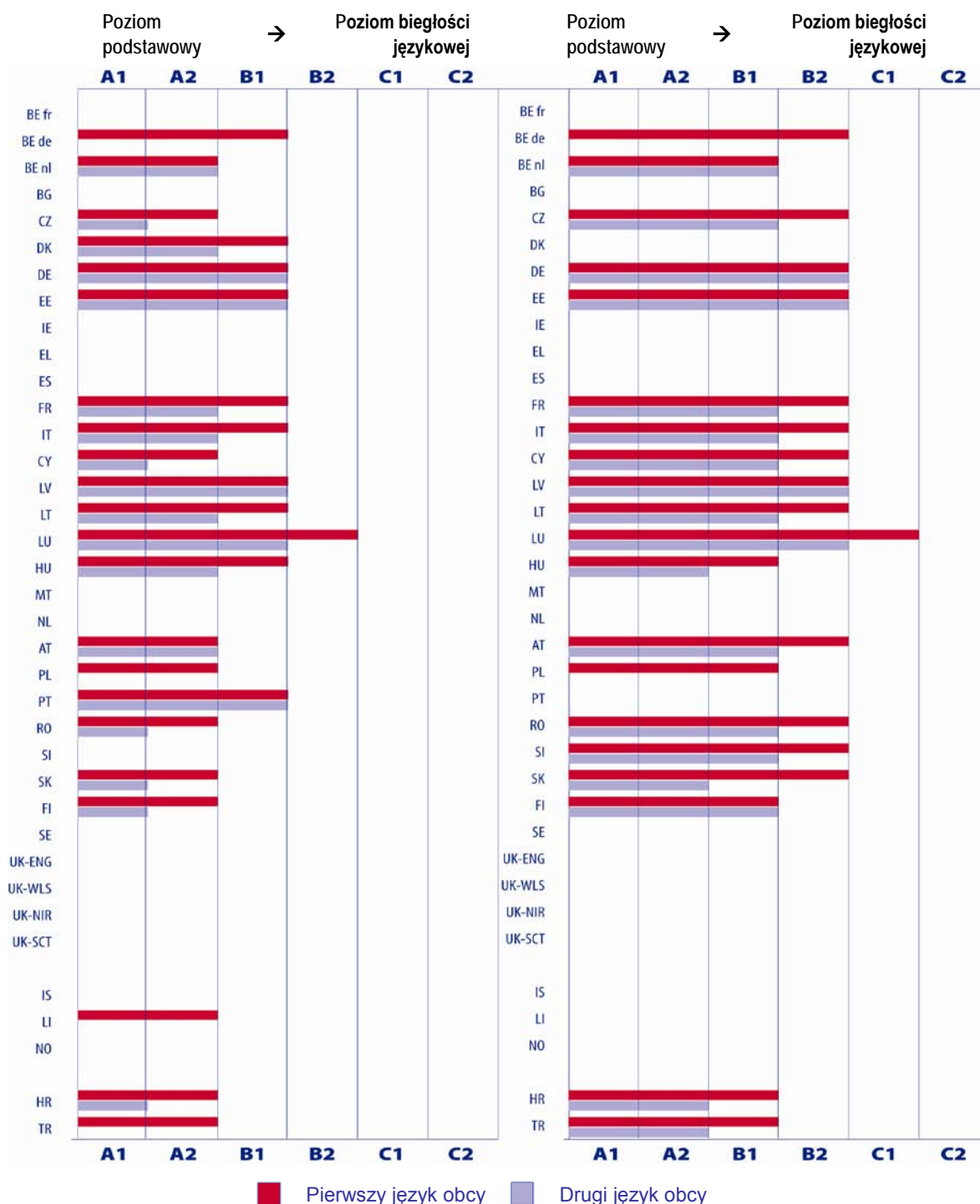

Źródło: Eurydice.

Zalecane minimalne poziomy osiągnięć ucznia w oparciu o ESOKJ (CEFR) dla pierwszego i drugiego języka obcego, 2010/11

Zakończenie kształcenia obowiązkowego lub na poziomie gimnazjum

Zakończenie kształcenia na poziomie liceum

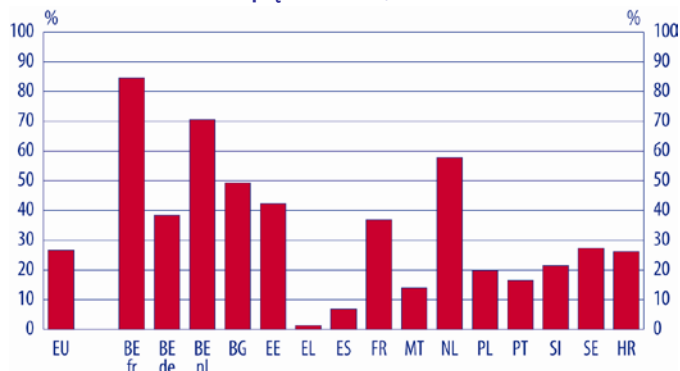
Źródło: Eurydice.

DYREKTORZY SZKÓŁ MAJĄ TRUDNOŚCI Z REKRUTACJĄ BRAKUJĄCYCH NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH

W krajach biorących udział w badaniach ESLC średnio około 25 % uczniów uczęszcza do szkół, których dyrektorzy mają trudności z rekrutacją brakujących nauczycieli języka lub organizowaniem zastępstw za nieobecnych językowców.

Odsetek ten ukrywa duże różnice między poszczególnymi krajami. Najtrudniejsza sytuacja została zaobserwowana w Belgii (Wspólnota Francuska) gdzie 84.6 % uczęszcza do szkół, które mają trudności tego typu.

Odsetek uczniów uczęszczających do szkół, których dyrektorzy deklarowali trudności z rekrutacją brakujących nauczycieli języka lub organizowaniem zastępstw za nieobecnych językowców w ostatnich pięciu latach, 2010/11

Źródło: ESLC 2011.

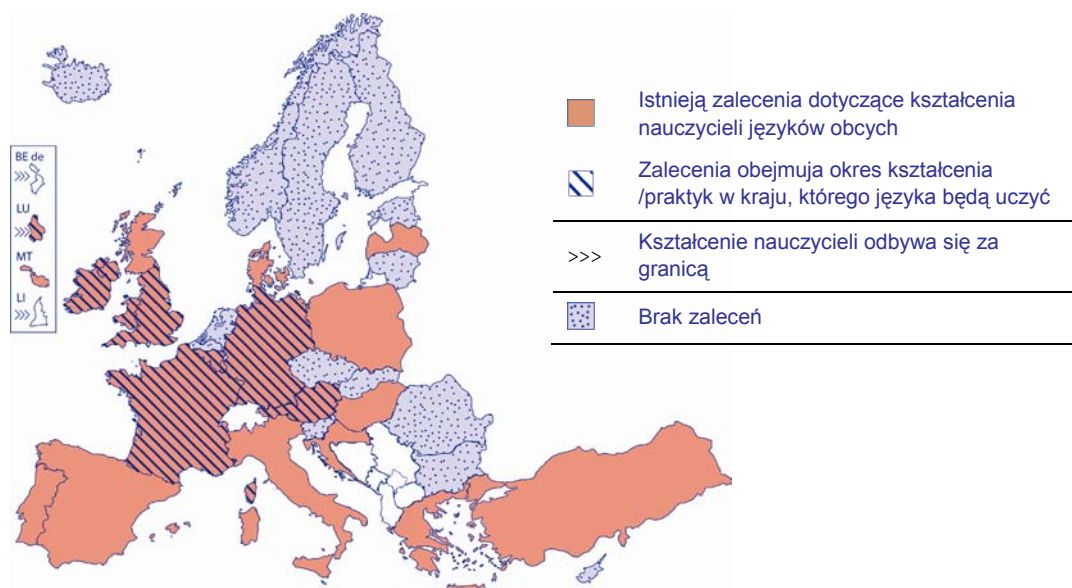
JEDYNIEM W KILKU KRAJACH NAUCZYCIELE JĘZYKA OBCEGO MAJĄ OBOWIĄZEK ODBYCIA CZĘŚCI OKRESU KSZTAŁCENIA/ PRAKTYK JĘZYKOWYCH W KRAJU JĘZYKA, KTÓREGO MAJĄ ZAMIAR UCZYĆ

Jedynie w kilku krajach oficjalne regulacje zalecają spędzenie okresu kształcenia (lub odbycie praktyk językowych) za granicą dla przyszłych nauczycieli języka. Średnio 53.8 % nauczycieli języka obcego uczestniczących w badaniach ESLC stwierdziło, że spędzili ponad miesiąc studiując lub biorąc udział w

szkoleniach w kraju, którego języka mają zamiar uczyć w szkole.

Średnia ta kryje duże różnice między poszczególnymi krajami – odsetek ten waha się od 79.7 % w przypadku nauczycieli hiszpańskich do 11 % w przypadku nauczycieli estońskich.

Zalecenia dotyczące kształcenia nauczycieli, a w szczególności okresu kształcenia/praktyk w kraju języka, którego nauczyciel ma zamiar uczyć, 2010/11

Źródło: Eurydice.

INFORMACJE O PUBLIKACJI

"Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2012"
 (Kluczowe dane o nauczaniu języków obcych w szkołach w Europie 2012)
 Data publikacji: wrzesień 2012

Publikacja jest dostępna w wersji elektronicznej w języku angielskim:
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_studies_en.php

Wersja drukowana publikacji dostępna w języku angielskim na zamówienie w:

Krajowe Biuro Eurydice
 Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
 ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa
 Tel. 022 46 31 370, e-mail: eurydice@frse.org.pl